

Городня Н. Д.

ORCID: 0000-0001-8152-3927

доктор історичних наук, професор,

професор історичного факультету

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

м. Київ, Україна

ВСЕОСЯЖНА І ПРОГРЕСИВНА УГОДА ПРО ТРАНСТИХООКЕАНСЬКЕ ПАРТНЕРСТВО: СУТНІСТЬ ТА ІСТОРІЯ УКЛАДАННЯ

Ключові слова: Всеосяжна і прогресивна угода про транстихоокеанське партнерство, Азійсько-Тихоокеанський регіон, регіональна інтеграція.

Згідно з інформацією, опублікованою Радою зовнішньої політики “Українська призма” у 2023 р., Україна готова приєднатися до Всеосяжної і прогресивної угоди про транстихоокеанське партнерство (ВПТТП). У травні 2023 р. уряд сформував делегацію для участі в переговорному процесі [1, с. 16].

Виникає питання про раціональність переговорів України стосовно участі в цій регіональній угоді та використання для цього державних коштів в умовах війни. Для цього варто з’ясувати сутність цієї угоди та історію її укладання.

ВПТТП – це угода про вільну торгівлю за участю 11 держав Азійсько-Тихоокеанського регіону (Австралії, Нової Зеландії, Японії, В’єтнаму, Малайзії, Сінгапуру, Брунею, Канади, Мексики, Чилі і Перу), підписана у 2018 р. Її попередницею була угода про Тихоокеанське партнерство (ТПП), у якій додатково брали участь США. Їй передували наміри створити режим вільної торгівлі в рамках форуму Азійсько-Тихоокеанського економічного співробітництва (АТЕС). Таку мету було сформульовано в 1994 р. за ініціативи США: між розвиненими економіками – до 2010 р., рештою – до 2020 р. Реалізації цих планів перешкодила Азійська фінансово-економічна криза 1997–1998 рр. Під її впливом більш привабливими й ефективними виявилися двосторонні угоди про вільну торгівлю [3, с. 434–436].

В умовах глобальної фінансово-економічної кризи 2008–2009 рр. адміністрація Б. Обами зацікавилась багатосторонньою угодою із Сінгапуром, Новою Зеландією, Чилі та Брунеєм (2003–2004 рр.) та ініціювала у 2009 р. угоду про вільну торгівлю окремих економік – членів АТЕС, готових до цього (Транстихоокеанське партнерство,

ТТП). Переговори включали багато питань, які обговорювалися в АТЕС. Основною відмінністю було те, що ТТП ґрунтувалось не на добровільних засадах, як АТЕС, а на правилах, обов'язкових для виконання. Після приєднання до переговорів Японії (2013 р.) у них брали участь 12 держав. Угоду вдалося підписати лише в лютому 2016 р. Інші зацікавлені тихоокеанські держави могли приєднатися до ТТП пізніше [2, с. 40–45].

Після підписання угоду мали ратифікувати парламенти. Передбачалося, що це буде складний процес через існування серйозної опозиції в багатьох державах, включно зі США. Після інавгурації в січні 2017 р. Д. Трамп одразу скасував участь США в ТТП, оскільки вважав, що двосторонні торговельні угоди більше відповідали інтересам США, ніж багатосторонні.

Після того як США вийшли з ТТП, у березні 2018 р. під керівництвом Японії 11 держав-учасниць підписали Всеосяжну і прогресивну угоду про транстихоокеанське партнерство, яка зберегла основні положення ТТП. У 2018 р. ВПТТП ратифікували 6 держав, решта – до липня 2023 р. Очікувалося, що за демократичної адміністрації Дж. Байдена до неї приєднаються США.

Китай не виявив інтересу до ТТП і ВПТТП, натомість підтримав у 2012 р. ініціативу АСЕАН про Регіональне усебічне економічне партнерство (РУЕП) у форматі “АСЕАН+6” (держави-члени АСЕАН, КНР, Японія, Республіка Корея, Австралія, Нова Зеландія та Індія). Ця угода була підписана в листопаді 2020 р., після 8 років переговорів і виходу з них Індії. РУЕП розглядають як альтернативу ТТП і ВПТТП та один з виявів суперництва великих держав за формування більш сприятливої для них регіональної архітектури в АТР.

Отже, Всеосяжна і прогресивна угода про транстихоокеанське партнерство є одним з форматів регіональної інтеграції в Азійсько-Тихоокеанському регіоні. Україна не належить до цього регіону, віддаленого від неї географічно. Тож її участь у таких переговорах вважаємо необґрунтованою і нераціональною.

Література:

1. Герасимчук С. Україна – Сінгапур. Вікно до Південно-Східної Азії. Київ : Рада зовнішньої політики “Українська призма”, 2023. 19 с.
2. Городня Н. Регіональна інтеграція у великій Східній Азії в XXI ст. // Інтеграційні процеси в Азії та Африці як складова світового історичного розвитку (кінець XX – поч. XXI ст.). Київ : ДУ “Інститут всесвітньої історії НАН України”, 2022. С. 27–49. URL: <http://surl.li/ufdru>
3. Городня Н. Східна Азія у зовнішній політиці США (1989–2013 рр.). Київ : Прінт-Сервіс, 2014. 528 с.